

Kontrolrapporten for 2013

Kontrol af den europæiske Blomst og den nordiske Svane

”Både professionelle og private forbrugere har tillid til miljømærkerne. Vores kontrol sikrer ikke kun at mærkernes krav bliver overholdt når det gælder indholdsstoffer, kvalitet m.v., men også at vi undgår vildledende markedsføring og direkte misbrug af mærkerne.” *Kontrolchef Trine Pedersen; Miljømærkning Danmark*

Indhold:

INTRODUKTION

- Hvad er kontrolrapporten
- Opsummering af resultaterne for 2013

REGLER OG PROCEDURER FOR KONTROLARBEJDET

- Hvordan foregår kontrol og overvågning af Blomsten og Svanen?
- Eksempler på overtrædelser
- Kontrol og overvågning i 2013 og tidligere år

INTRODUKTION

Hvad er kontrolrapporten

Miljømærkning Danmark (MMD) udgiver en gang årligt *kontrolrapporten*, der er en afrapportering af det arbejde der løbende foregår som del af Miljømærkningens opgave¹ med at kontrollere de to mærker. Opgaven består mere præcist i:

- en kontrol af hvorvidt produkter med licens overholder de krav, der er fastsat i kriterierne² for den aktuelle produktgruppe
- en overvågning af, hvordan mærkerne anvendes til markedsføring

Den sidstnævnte type kontrol foretager MMD dels af de virksomheder, der har opnået retten (dvs. fået licens) til at anvende et miljømærke og dels af detailhandel og andre forhandlers anvendelse af mærkerne i marketingmaterialer m.v.

¹ MMD har opgaven for det danske miljøministerium.

² Kriterierne for et produktområde er de krav, der skal opfyldes for at kunne få en licens; de er besluttet af det nordiske hhv. det europæiske Miljømærkenævn.

Denne rapport beskriver resultaterne af kontrolarbejdet i 2013 set i forhold til resultaterne fra de foregående år og sammenholdt med udviklingen i miljømærkningen generelt.

Opsummering af resultaterne for 2013

Miljømærkning Danmark har i de seneste år oplevet en stor vækst i omsætningen af miljømærkede produkter, og der er flere miljømærkede produkter på hylderne end nogensinde. Udviklingen er gået fra 3459 produkter i 2007 til 11.101 produkter i 2013 med et Blomst- eller Svanemærke på. Denne stigning har i sagens natur også betydet et øget kontrolarbejde. Ud af de 310 virksomheder, der havde en dansk miljømærkelicens i 2013, blev 163 kontrolleret – det svarer til 52%. Der er i alt omkring 500 virksomheder, der har miljømærkede produkter på www.ecolabel.dk, men mange af dem har fået licens i et andet land, og kontrolleres der.

Resultater af efterkontrollen

I 2013 blev der ikke fundet så alvorlige overtrædelser af krav hos licenshavere, at det medførte inddragelse af licenser. I forbindelse med efterkontrol af trykkerier valgte en licenshaver at opsigte licensen i stedet for at indberette tal til årsopgørelsen. Hos en enkelt licenshaver var der en del forhold, der ikke var styr på ved det første besøg, så der måtte et ekstra besøg til for at sikre at forholdene blev bragt i orden. Det drejede sig blandt andet om godkendte handelsnavne, etiketter og kvalitetsprocedurer i forbindelse med svanemærkning.

I efterkontrollen blev der også fundet en række mindre overtrædelser af reglerne. Typiske overtrædelser var:

- at mængden af en råvare er ændret uden, at virksomheden har søgt om godkendelse af ændringen
- at en råvare allerede er anvendt i produktionen, før den er godkendt
- manglende årsopgørelse af ressourceforbrug (f.eks. forbrug af kemikalier, papir og energi) for det foregående år
- anvendelse af ikke tilladte kemikalier fx af rengøringsfirmaer, hoteller, og vaskerier.

Efterfølgende er alle disse mindre overtrædelser bragt i orden og forholdene godkendt af MMD. Ingen af disse overtrædelser har været af en karakter, der har ført til inddragelse af licens eller politianmeldelse.

Resultater af markedsovervågningen

I 2013 var der en overtrædelse i markedsovervågningen af en så alvorlig karakter, at det medførte politianmeldelse. I 2013 var der i lighed med 2012

specielt fokus på rengøringsfirmaer, og der blev fundet 13 overtrædelser, hvor Svanen og/eller Blomsten blev brugt til generel profilering af firmaet, selvom det kun var nogle få af de anvendte rengøringsmidler, der var miljømærkede. For kosmetikprodukter blev der fundet 10 overtrædelser, hvor hovedparten vedrørte markedsføring med miljømærket før tildeling af licens, hvilket er en stigning sammenlignet med tidligere år. Hovedparten af overtrædelserne er relateret til Svanen.

REGLER OG PROCEDURER FOR KONTROLARBEJDET

Hvordan forgår kontrollen og overvågningen af Blomsten og Svanen?

Miljømærkning Danmarks kontrolopgaver har hjemmel i bekendtgørelsen om administration af det nordiske og europæiske miljømærke

§ 6. Miljømærkning Danmark har til opgave, at..

- 8) kontrollere licens- eller registreringshavers opfyldelse af de gældende kriterier og anvendelsesbetingelser, herunder inddragelse af licens eller registrering til anvendelse af det europæiske og det nordiske miljømærke,
- 9) overvåge og reagere overfor ulovlig anvendelse af det europæiske og det nordiske miljømærke, jf. bekg. 447/2010.

Miljømærkning Danmark udfører forskellige former for kontrolarbejde:

- Kontrol i forbindelse med tildeling af licens
- Løbende kontrol af virksomheders produktion
- Løbende kontrol af brugen af miljømærkerne i markedsføring

Kontrol ved tildeling af licens

Miljømærkning Danmark foretager altid et såkaldt *kontrolbesøg*, inden virksomheden får sin licens. Formålet med dette besøg er bl.a. at sikre, at virksomheden har en form for kvalitetsstyringssystem. Systemet er med til at sikre, at virksomheden i den daglige drift overholder kravene i det pågældende kriteriesæt.

Løbende kontrol af produktionen

I den løbende årlige opfølgning foretages der stikprøver blandt de virksomheder, der har licens – såkaldt *efterkontrol*. Omfanget af dette arbejde er på et niveau, der sikrer, at alle virksomheder bliver kontrolleret mindst én gang inden for den periode, deres licens gælder.

Efterkontrollen kan foretages på flere måder:

- MMD aflægger kontrolbesøg på virksomheden

- MMD gennemgår produktionsspecifikationer tilsendt fra virksomheden.
- MMD gennemgår opgørelser for f.eks. virksomhedens ressourceforbrug tilsendt fra virksomheden
- MMD gennemgår på ny virksomhedens rutiner for produktion og kvalitetssikring.
- MMD tester miljømærkede produkter der er indkøbt til formålet; f.eks. for indhold af ikke tilladte stoffer

Markedsovervågning: anvendelsen af mærkerne

Miljømærkning Danmark foretager også en systematisk overvågning af anvendelsen af miljømærkerne på hjemmesider, i reklamematerialer og andre marketingmaterialer. Denne kontrol kaldes for *markedsovervågning*, og foregår både af licenshavere og forhandlere og stikprøvevis i tilbudsaviser o.l. I det enkelte år kan fokus være på en bestemt branche – eller hos tidligere licenshavere, (for at kontrollere, at disse virksomheder ikke fortsætter med at anvende mærkerne).

Herudover tager Miljømærkning Danmark sig af henvendelser fra virksomheder og privatpersoner, som har mistanke om misbrug af miljømærkerne. (F.eks. hvis der er konstateret parfumeduft i et miljømærket produkt, hvor kriterierne forbyder parfume, eller hvis produkter ikke fremgår af www.ecolabel.dk).

Eksempler på overtrædelser

Efterkontrol

Denne form for kontrol er som oftest en planlagt kontrol, hvor en medarbejder fra Miljømærkning Danmark undersøger om virksomheden og deres produkter/serviceydelse overholder kravene i kriterierne. Som nævnt ovenfor kan dette foregå på en række forskellige måder.

Blandt de typiske overtrædelser af reglerne kan nævnes:

- at producenten har udskiftet råvarer og underleverandører uden/før at dette skift er godkendt af Miljømærkning Danmark. I mange tilfælde lever produktet stadig op til kriterierne for miljømærkning, men der er også eksempler på, at produktet IKKE længere lever op til kriterierne. Sådanne overtrædelser kan opdages ved besøg på virksomheden, kontrol af produktionsspecifikationer eller ved test af produktet.
- at virksomheden har forsømt at foretage den løbende opgørelse over forbruget af kemikalier og råvarer, som krævet i kriterierne.

Markedsovervågning

Denne form for kontrol består som beskrevet ovenfor i at overvåge, om de to mærker anvendes korrekt.

Som typiske overtrædelser kan nævnes:

- anvendelse af miljømærket til anprisning af et produkt, som endnu ikke har fået licens, (men der er ansøgt)
- anvendelse af mærket i forbindelse med andre af virksomhedens produkter, som ikke har licens, eller på produkter, hvor det slet ikke er muligt at få licens
- anvendelse af et miljømærke til generel markedsføring af virksomheden og ikke kun produktet.

Sanktioner kan – alt efter overtrædelsens art – spænde fra en henstilling om at bringe sagen i orden til krav om at aflevere en skriftlig redegørelse og til inddragelse af licens. I de værste tilfælde kan Miljømærkning Danmark foretage en politianmeldelse af virksomheden.

Efterkontrollen 2013 sammenlignet med tidligere

I lighed med tidligere år har efterkontrollen i 2013 især fokuseret på virksomhedernes forbrug af kemikalier og energi.

Miljømærkning Danmark har i 2013 haft særligt fokus på trykkerier, hoteller og campingpladser, butikker, test af produkter samt kontrol af recepter hos kemisk tekniske producenter. Konkret har der været tale om kontrol af:

- kemikalieforbruget hos trykkerier og deres underleverandører
- hotellers og campingpladsers grønne regnskaber, (inkl. forbrug af ressourcer i form af indkøb af papirprodukter og rengøringsmidler)
- svanemærkede butikkers forbrug af energi og sortimentet af miljørigtige varer
- test af kosmetiske produkter og tekstiler for udvalgte kemiske stoffer,
- sammenligning af godkendte recepter med batchrecepter hos kemisk tekniske producenter

Efterkontrol hos virksomheder – og udviklingen i forhold til tidligere år

Der blev i 2013 udført efterkontrol hos 163 virksomheder.

Resultaterne fra 2013 er sammenholdt med tidligere år i nedenstående skema:

Efterkontrol	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<i>Antal virksomheder med efterkontrol i alt</i>	101	63	93	113	134	142	163
<i>Inddragelse af licenser</i>	0	1	0	2	0	2	0
<i>Politianmeldelser</i>	0	0	0	0	0	0	0

Fra og med 2007 er antallet af mærkede varer steget fra 3459 til 11.101. Ca. 500 virksomheder har disse licenser og heraf har de 310 fået deres licens i Danmark, og bliver kontrolleret her. Det øgede kontrolarbejde har ikke medført flere inddragelser af licenser. I 2013 fik ingen licenshaver inddraget licensen på grund af manglende overholdelse af kemikaliekrav og miljøkrav. I

2013 valgte et trykkeri at opsige licensen, da de ikke ønskede at indberette oplysninger om kemikalieforbrug til deres årsopgørelse.

Eksempel på test af miljømærkede produkter

I 2013 blev ti kosmetiske produkter sendt til analyse for indhold af formaldehyd. I henhold til kriterierne for kosmetiske produkter, må der i "leave on" produkter (der skal forblive på huden) indgå maksimalt 10 ppm formaldehyd fra forurening af råvarer. Resultatet af analysen viste, at alle ti produkter indeholdt mindre end 10 ppm formaldehyd.

I 2013 blev fem typer tekstiler fra fem forskellige licenshavere testet hos et analyselaboratorium: tre beklædnings tekstiler og to bolig tekstiler. Alle tekstiler var mærket med EU Blomsten.

Der blev gennemført analyse af:

- mængden af fri og delvis hydrolyseret formaldehyd
- mængden af aromatiske aminer fra azofarvestoffer
- mængden af alkylphenol ethoxylater (APEO)
- vaskeægthed (farveændring og afsmitning)
- gnideægthed i våd og tør tilstand

Sammenholdt med kravene i EU Blomstens kriterier for tekstiler klarede alle fem tekstiler kravene vedrørende mængden af fri og delvis hydrolyseret formaldehyd og mængden af aromatiske aminer fra azofarvestoffer, samt krav til vaskeægthed og våd gnideægthed. Ét ud af 5 tekstiler klarede ikke helt kravet til gnideægthed i tør tilstand. Miljømærkning Danmark har fulgt op på dette og producenten er tæt på en løsning.

Markedsovervågningen 2013 sammenlignet med tidligere

Overvågning af produkter/virksomheder

Antallet af sager med forkert brug af miljømærker er opsummeret for produktgrupper/-typer:

	antal
Rengørings selskaber	13
Kosmetikprodukter	10
Trykkerier	8
Vaske- og rengøringsmidler	7
Papirprodukter	5
Brændeovne	3
Møbler	3
Maling	3
Hoteller og restauranter	2
Byggeri og huse	1
Byggematerialer	1

Legetøj	1
Tonerkassetter	1
Ingen produktgruppe	1

Karakteren af overtrædelserne i 2013 er meget lig dem, der er fundet inden for de seneste seks-syv år. I lighed med 2012 er der flest tilfælde af anvendelse af Blomsten og Svanen i markedsføringen for produkter, der ikke har licens til et miljømærke, fx rengøringsfirmaer, som profilerer sig som svanemærkede, men reelt bare anvender miljømærkede rengøringsmidler. I 2013, som i de seneste år, er 1/3 af overtrædelserne relateret til licenshavere. Ud af de 59 overtrædelser vedrører de 49 Svanen, 9 vedrører både Svanen og Blomsten, mens 1 kun vedrører Blomsten. De hyppigste overtrædelser er 1) en generel profilering af virksomheden med miljømærke, selvom kun få produkter har licens, 2) en generel profilering af virksomheden, hvor der anvendes miljømærkede produkter i serviceydelsen eller 3) der er tale om produkter, for hvilke der er søgt licens eller som har licens i et andet nordisk land, men uden at have foretaget den nødvendige registrering i Danmark. Hovedparten af disse produkter har efterfølgende fået tildelt licens eller er blevet registreret i Danmark. For øvrige overtrædelser er fejlene blevet rettet, så reglerne nu er overholdt.

Resultaterne fra 2013 er sammenholdt med tidligere år i nedenstående skema:

Markeds- overvågning	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<i>Overtrædelser</i>	27	13	30	104*	36	51	59
<i>Politianmeldelse</i>	0	0	0	1	1	0	1

*) I 2010 havde Miljømærkning Danmark flere ressourcer til specifik markedsovervågning sammenlignet med øvrige år, hvilket afspejler sig i antallet af overtrædelser.

I perioden 2007 til 2013 er antallet af miljømærkede produkter steget med godt 300%. I takt med denne stigning bliver Svanen og Blomsten brugt i flere sammenhænge markedsføringsmæssigt, hvilket har medført flere eksempler på, at miljømærkerne ikke anvendes korrekt. Derfor flere overtrædelser.

Se love og regelværk om den europæiske Blomst og det nordiske miljømærke Svanen:

Retningslinjer for markedsføring med Blomsten og Svanen:
<http://www.ecolabel.dk/producenter/markedsfoering/regler/>

Love og regler for miljømærkning:
<http://www.ecolabel.dk/producenter/saadanfaaslicens/loveogregler/>

Her kan du se alle de svanemærkede produkter, der er godkendt til salg i Danmark, samt de blomst-mærkede produkter, der har fået licens i Danmark: <http://www.ecolabel.dk/produkter>.

Til bagsiden af rapporten:

Miljømærkning Danmark har ansvaret for Blomsten og det nordiske Svanemærke, som er Danmarks officielle miljømærker. Miljømærkning er en frivillig ordning for virksomheder, hvis produkter lever op til mærkernes krav. Blomsten og Svanen findes i dag på en lang række produkter og serviceydelser, og der kommer hele tiden nye til.

Du kan læse meget mere om Blomsten og Svanen på www.ecolabel.dk. Her kan du finde alle de miljømærkede produkter og få gode råd om forbrug, miljø og sundhed i øvrigt. Du kan også besøge os på [facebook.com/Svanemaerket](https://www.facebook.com/Svanemaerket).